

คำวินิจฉัยของ นายชัยอนันต์ สมุทวณิช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๖/๒๕๕๑

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ศาลฎีกาส่งความเห็นของโจทก์ในคดีอาญาที่ได้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้มีอยู่ว่า ผู้ร้อง (นายโกสุเมก ตาละโสภณ) ได้ถูกพนักงานอัยการประจำศาลแขวงเชียงใหม่ (โจทก์) และบริษัทเคหะพัฒนาและการเกษตร จำกัด โดย นายกฤต โกมลฤทธิ และนายพรชัย ล้อมปกรณ์ (โจทก์ร่วม) ฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาต่อศาลแขวงเชียงใหม่ ในข้อหาปลอมแปลงเอกสารและใช้เอกสารปลอม (คดีหมายเลขดำที่ ๓๓๓๕/๒๕๓๖) ซึ่งคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณา

หลังจากผู้ร้องได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาแล้ว ผู้ร้องได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายกฤต โกมลฤทธิ และนายพรชัย ล้อมปกรณ์ เป็นจำเลยในคดีอาญาเช่นกันต่อศาลชั้นต้นในข้อหาแจ้งความเท็จ ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษายกฟ้อง (คดีหมายเลขแดงที่ ๕๗๒๘/๒๕๓๖) ผู้ร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนให้ยกฟ้องตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น (คดีหมายเลขแดงที่ ๓๔๕๕/๒๕๓๗) และคดีเป็นอันถึงที่สุด

อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายกฤต โกมลฤทธิ และนายพรชัย ล้อมปกรณ์ เป็นจำเลยในคดีอาญาต่อศาลอาญาอีกครั้ง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ (คดีตามคำร้องนี้) ในข้อหาฟ้องเท็จและเบิกความเท็จ (คดีหมายเลขดำที่ ๗๗๓๒/๒๕๓๕)

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลอาญาไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำพิพากษาให้ยกฟ้อง เพราะผู้ร้องไม่อาจนำสืบแสดงให้ศาลเห็นว่าความจริงและความเท็จของข้อเท็จจริงมีอยู่อย่างไร ประกอบกับในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๓๓๕/๒๕๓๖ ของศาลแขวงเชียงใหม่ (ที่ผู้ร้องถูกฟ้องเป็นจำเลยในข้อหาปลอมแปลงเอกสารและใช้เอกสารปลอม) ก็ยังไม่มี การวินิจฉัยชี้ขาดเป็นยุติว่าหนังสือมอบอำนาจให้ขายที่ดินเป็นเอกสารที่แท้จริงหรือเอกสารปลอม คดีที่ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องต่อศาลจึงยังไม่อาจถือว่ามิมูล ผู้ร้องอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องได้เคยฟ้องจำเลยทั้งสองในคดีนี้ เป็นจำเลยในคดีแจ้งความเท็จมาแล้ว ซึ่งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายกฟ้องเพราะเหตุว่าคดีไม่มีมูล การที่ผู้ร้องนำมูลคดี ซึ่งมีประเด็นแห่งคดีเป็นกรณีเดียวกันมาฟ้องจำเลยทั้งสองซ้ำอีกในข้อหาฟ้องเท็จและเบิกความเท็จ

จึงเป็นฟ้องชำต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ (๔) อนึ่ง แม้โจทก์ และจำเลยจะมีได้ยกประเด็นเรื่องการฟ้องชำขึ้นอ้างในอุทธรณ์และคำแก้อุทธรณ์ แต่เมื่อประเด็นนี้เป็น ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลอุทธรณ์จึงมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ ที่ศาลชั้นต้นพิพากษา ยกฟ้องนั้น ศาลอุทธรณ์เห็นฟ้องด้วยในผลอุทธรณ์ของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น ประเด็นอื่นไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย พิพากษายืน ผู้ร้องฎีกา

ศาลอาญามีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ไม่รับฎีกาของผู้ร้อง เพราะเป็นฎีกา ที่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ไม่รับฎีกาของศาลอาญาไปยังศาลฎีกา โดยให้เหตุผลว่า คำสั่งศาลอาญาที่ไม่รับฎีกาของตนเป็นคำสั่ง ที่ไม่ชอบ เพราะข้อห้ามฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ ห้ามเฉพาะ การพิจารณาพิพากษาในเนื้อแท้ของข้อเท็จจริงที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนเท่านั้น ส่วนปัญหาเรื่องการฟ้องชำ หรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ (๔) นั้นเป็นเรื่องที่ขัดต่อความ สงบเรียบร้อยของประชาชน อีกทั้งศาลชั้นต้นก็ไม่ได้หยิบยกมาวินิจฉัยไว้ ศาลอุทธรณ์เพิ่งหยิบยกขึ้นมา ในชั้นอุทธรณ์ ประกอบกับคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ก็ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๖ (๕) จึงขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน และขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ ดังนั้น น่าจะไม่ควรต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๒๒๐

ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ผู้ร้องได้ส่งคำร้องไปยังศาลฎีกาผ่านศาลอาญาว่า การที่ศาล ชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของผู้ร้องโดยระบุว่า มาตรา ๒๒๐ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีบทบัญญัติห้ามไว้ นั้น เป็นการจำกัดสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นฎีกาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ อีกทั้งยังเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ จึงขอให้ศาลฎีกาส่งความเห็นของผู้ร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาลฎีกาพิจารณาคำร้องของผู้ร้องแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องเข้ามาว่าประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ อีกทั้งยังไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงเห็นควรดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคแรก โดยให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ไว้ชั่วคราว และให้ส่งคำร้องของผู้ร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ปัญหาในเรื่องนี้จึงมีว่า มาตรา ๒๒๐ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีบทบัญญัติห้ามมิให้คู่ความ (ผู้ร้อง) ฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องของผู้ร้องซึ่งเป็นโจทก์ เป็นการจำกัดสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นฎีกาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๒ และเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขและลดปัญหาหลักๆ หลายด้าน อันเกิดจากการที่รัฐและองค์กรฝ่ายต่างๆ ของรัฐ มีอำนาจและใช้อำนาจกระทบสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน การใช้อำนาจขององค์กรเหล่านี้ได้อาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับไว้ โดยที่กฎหมายเหล่านี้มีมาก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กล่าวได้ว่าในอดีตนั้นรัฐไทยมีกฎหมายต่างๆ เป็นการรองรับอำนาจมากกว่าที่จะให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักในการให้ความชอบธรรมต่ออำนาจรัฐ อันเป็นที่มาของกฎหมายทั้งปวงที่มีอยู่

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพระหว่างอำนาจรัฐกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาติกาหรือแม่บทแห่งการเหี่ยวร้าง ถ่วงดุล และตรวจสอบการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ พร้อมกับคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมิให้มีการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ โดยประชาชนสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

เหตุที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ไว้ก็เพราะต้องการให้มีการเหี่ยวร้าง ถ่วงดุล และตรวจสอบการใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายต่างๆ ที่องค์กรของรัฐนำมาใช้ในการออกกฎหมาย การดำเนินการตามกฎหมาย และบังคับพิพากษาคดี กรณีนี้เป็นกรณีของการใช้อำนาจของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ โดยศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของผู้ร้องโดยระบุว่าเป็นฎีกาต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ จึงเป็นการตัดสิทธิผู้ร้องที่จะยื่นฎีกาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๒ ทั้งนี้ เนื่องจากการกำหนดชั้นของศาลให้มี ๓ ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกานั้น มิใช่เป็นแต่เพียงการกำหนดโครงสร้างของศาลยุติธรรมเท่านั้น โครงสร้างนี้มาจากหลักการของการประกันความยุติธรรมที่ประชาชนจะต้องได้รับในแต่ละขั้นตอนจนถึงที่สุดอีกด้วย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่มีศักดิ์หรือสถานะทางกฎหมายต่ำกว่ารัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด จึงถือได้ว่า การที่จะใช้บทบัญญัติของกฎหมายนี้ จะต้องอยู่ภายใต้การเห็นชอบ และตรวจสอบการใช้อำนาจของศาล โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา โดยระบุว่าเป็นฎีกาต้องห้ามตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ จึงเป็นการตัดสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นฎีกาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ และการใช้อำนาจของศาลนี้แม้จะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คือ เป็นไปตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ ก็ตาม แต่การนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาใช้ในกรณีนี้ ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้ร้องที่จะได้รับความเป็นธรรมตามมาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ประกอบกับมาตรา ๒๗ บัญญัติว่าสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันศาลโดยตรงในการใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง ดังนั้นบุคคลย่อมใช้สิทธิของตนได้เท่าที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ดังที่ มาตรา ๒๘ ระบุไว้

วินิจฉัยว่า แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ โดยตัวของบทบัญญัติเอง จะเป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ แต่การที่ศาลนำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่คดีนี้ ในลักษณะการดังปรากฏตามข้อเท็จจริง เป็นการใช้อำนาจดุลพินิจโดยไม่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งสะท้อนเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ ในอันที่จะเห็นชอบ การตรวจสอบการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรตามระบอบประชาธิปไตย นอกจากนั้นการที่ มาตรา ๒๗๒ ระบุลำดับชั้นของศาลยุติธรรมไว้ ย่อมเป็นการประกันสิทธิของประชาชนโดยปริยาย ว่ามีสิทธิที่จะสามารถยื่นฎีกาได้โดยไม่ถูกจำกัดสิทธิ สิทธิในการแสวงหาความยุติธรรมจนถึงที่สุด จึงเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยปริยาย ตามที่ระบุลำดับชั้นของศาลยุติธรรมไว้ จะถือว่ามาตรา ๒๗๒ เป็นเพียงการกำหนดโครงสร้างทางการบริหารของศาลไว้ไม่ได้ เพราะหากเป็นแค่โครงสร้างทางการบริหารของศาล ก็ไม่จำเป็นจะต้องมีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ เพียงแค่ออยู่ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ก็เพียงพอแล้ว การใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๐ จึงเป็นการใช้บังคับกฎหมาย

ที่ขัดกับสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยปริยายตามมาตรา ๒๗๒ ศาลซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ
จึงจะต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างระมัดระวัง และไม่เป็นการละเมิดสิทธิที่ประชาชนได้รับความ
คุ้มครอง และสิทธิดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันศาลโดยตรง ในการใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมาย

นายชัยอนันต์ สมุทวณิช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ